

Frågor som bjuder in till dialektisk förståelse (exempel)

PROCESS

Vad av det vi har tagit för givet är på väg att försvinna eller radikalt förändras?

Vilka trender (t.ex. i ekonomiska resurser, kostnadsstrukturer, demografi, lagstiftning, teknologier, konkurrensförhållanden, värderingsförskjutningar) kommer vi att behöva anpassa oss till framöver?

Vilka komplikationer kan uppstå på grund av att situationen befinner sig i ständig långsiktig förändring?

På vilka sätt är det nuvarande läget präglad av tidigare händelser och förhållanden?

Hur kan man förvänta sig att förhållandena kommer att förändras framöver?

Vilka möjligheter kan tänkas uppkomma om de förändringsprocesser vi nu ser början på fortsätter och förstärks?

Har vi ett tillräckligt långsiktigt tidsperspektiv för att kunna anpassa oss till förändrade förutsättningar i god tid?

Fortsätter vi slentrianmässigt att göra saker på ett visst sätt, fast förutsättningarna har förändrats?

Kan du se någon mottendens till de mönster du beskrivit hittills?

Borde vi göra något för att påverka förändringsprocessernas karaktär och riktning?

Vad skulle vi kunna göra för att skapa gynnsamma förutsättningar för förändringsprocesser?

Vilka mönster finns i samspelet mellan olika parter/händelser/delsystem under processens gång? Finns det osunda mönster/mekanismer?

Finns det anledning att försöka påverka processens mönster/egenskaper?

Skulle det vara meningsfullt att se den här händelsen/situationen som en del av en större förändringsprocess?

Vilka konsekvenser skulle denna händelse/situation kunna få i långa loppet?

Hur förändras våra synsätt och vår kunskap under processens gång?

Lär vi oss tillräckligt mycket av det som händer, så att vår förståelse är i takt med tiden?

KONTEXT

Vilka egenskaper i kontexten är viktiga förutsättningar som vi behöver väga in i bilden?

Hur kan denna företeelse förklaras i ljuset av egenskaperna i det system den är inbäddad i?

Hur skulle du beskriva strukturen i det större systemet?

Finns det en underliggande mekanism i systemet som bidrar till uppkomsten av de händelser/företeelser vi pratar om?

Hur hänger dessa nivåer/funktioner ihop med varandra?

Vilka faktorer ger systemet dess stabilitet?

Borde vi tänka över hur vi kan förändra systemets struktur och spelregler, så att vi reducerar negativa konsekvenser och främjar positiva?

Är våra visioner verkligen realistiska med tanke på de strukturer som finns i systemet?

Vilka perspektiv/synsätt behöver vi använda oss av för att förstå den aktuella situationen/frågan?

Vilket underliggande värdesystem ligger bakom den här tesen?

Har vi ett alltför trångsynt perspektiv på vilken kontext vi riktar blicken mot när vi försöker förstå denna fråga?

Vilka olika sorters system spelar en roll för uppkomsten av den här situationen?

RELATIONER

Är den här frågan beroende av vad som händer med andra frågor?

Finns det en annan sida av denna tanke/situation, som vi inte uppmärksammat än?

Är den här företeelsen verkligen så oberoende av andra företeelser som det verkar vid första anblicken?

Hur skulle man kunna beskriva egenskaperna/komponenterna/de olika dimensionerna i den här relationen?

Vad är det som får den här relationen att fortsätta fungera?

Går påverkan i den här relationen bara i ena riktningen, eller är den ömsesidig? Finns det en växelverkan mellan de olika delarna i relationen, så att de påverkar varandra i vissa riktningar?

Kan det vara egenskaper i själva relationen som får till följd att delarna ser ut som de gör?

Skulle komponenterna/parterna i den här relationen vara det de är om inte relationen fanns?

På vilket sätt är denna sak beroende av annat som den står i relation till?

Vad finns det för likheter och skillnader mellan X och Y?

Vilka yttre faktorer och strukturer styr egenskaperna i denna relation?

Förändras interaktionsmönstret i relationen över tid?

Vad kan vi ensidigt göra för att påverka hur relationen fungerar i positiv riktning?

TRANSFORMATION

Kan det vara så att det här systemet inte är så stabilt som det ser ut nu?

Kan den här konflikten vara ett tecken på att det finns en kreativ potential för utveckling?

Borde vi inte undersöka om det finns möjlighet till en mer inkluderande/integrativ lösning?

Vilken potential finns det här för en mer djupgående positiv förändring, och vad behöver göra för att den ska kunna förverkligas?

Vilka styrkor och svagheter finns i de båda systemen och hur kan en integration hantera respektive ta vara på dessa?

Finns det någon god förebild för hur ett nytt, integrerat, system skulle kunna se ut?

Vad mer precis innebär det att koordinera de två systemen med varandra? Vilka styrmöjligheter finns?

Vilken är den bestående kärnan i systemet genom alla dessa förändringar?

Vilka strategiska och taktiska frågeställningar uppkommer till följd av de förändringar systemet genomgår?

Vilket är det mest omfattande och inkluderande perspektivet som vi kan använda oss av för att få med alla intressenter?

Vilka alternativa synsätt finns det som kan berika vårt sätt att hantera den här förändringsprocessen?

Baserat på och anpassat efter: (1) LASKE, O. E. (2009) Measuring hidden dimensions of human systems. Foundations of Requisite Organization, Medford (MA): Interdevelopmental Institute Press. Appendix B4. Thought forms as mind openers; och (2) Seminarieunderlag från Iva Vurdelja.